

GR!EG
2007

GRIEG-ÅRET 2007

OFFISIELL ÅPNING

«Orpheus slog med toner rene
sjel i vilddyr, ild af stene.
Stene har vort Norden nok af;
vilddyr har det òg en flok af.
Spil, saa stenen spruder gnister,
spil saa dyrehammen brister!»

Henrik Ibsen i Edvard Griegs
stambok, Roma 30.3. 1866

www.grieg07.no

KULTURHUSET I TROMSØ
LØRDAG 27. JANUAR, KL. 18.00

I NÆRVÆR AV H.M. DRONNING SONJA

GRIEG 07 / EDVARD GRIEGS PLASS 1 / NO-5015 BERGEN / E-MAIL: POST@GRIEG07.NO
TLF: +47 55 21 61 07 / FAX: +47 55 21 61 21 / WWW.GRIEG07.NO

GR!EG
2007

Grieg 07s høye beskytter
H.K.H. KRONPRINS HAAKON

Foto: Jo Michael

PROGRAM

EDVARD GRIEG (1843-1907)

FRA FIRE SALMER, OP. 74

Nr. 3 «Jesus Kristus er opfaren»

Nr. 4 «I Himmelen»

Solister: Unni Løvlid og Bård Bratlie

Vokal Nord

Dirigent: Ragnar Rasmussen

MAJA RATKJE (1973)

SOLO

EIVIND BUENE (1973)

SEPTEMBER

(konsertversjon av opera)

Kristiansand Symfoniorkester

Solister: Marianne E. Andersen og Monica Danielson

Dirigent: Rolf Gupta

ROLF WALLIN (1957)

ACT

Kristiansand Symfoniorkester

Tromsø Symfoniorkester

Dirigent: Rolf Gupta

Pause

NILS HENRIK ASHEIM (1960)

GRIEGS AKKORD

Kristiansand Symfoniorkester

Tromsø Symfoniorkester

Dirigent: Rolf Gupta

EDVARD GRIEG

KLAVERKONSERT I A-MOLL, OP. 16

I Allegro molto moderato

II Adagio

III Allegro moderato molto e marcato

Kristiansand Symfoniorkester

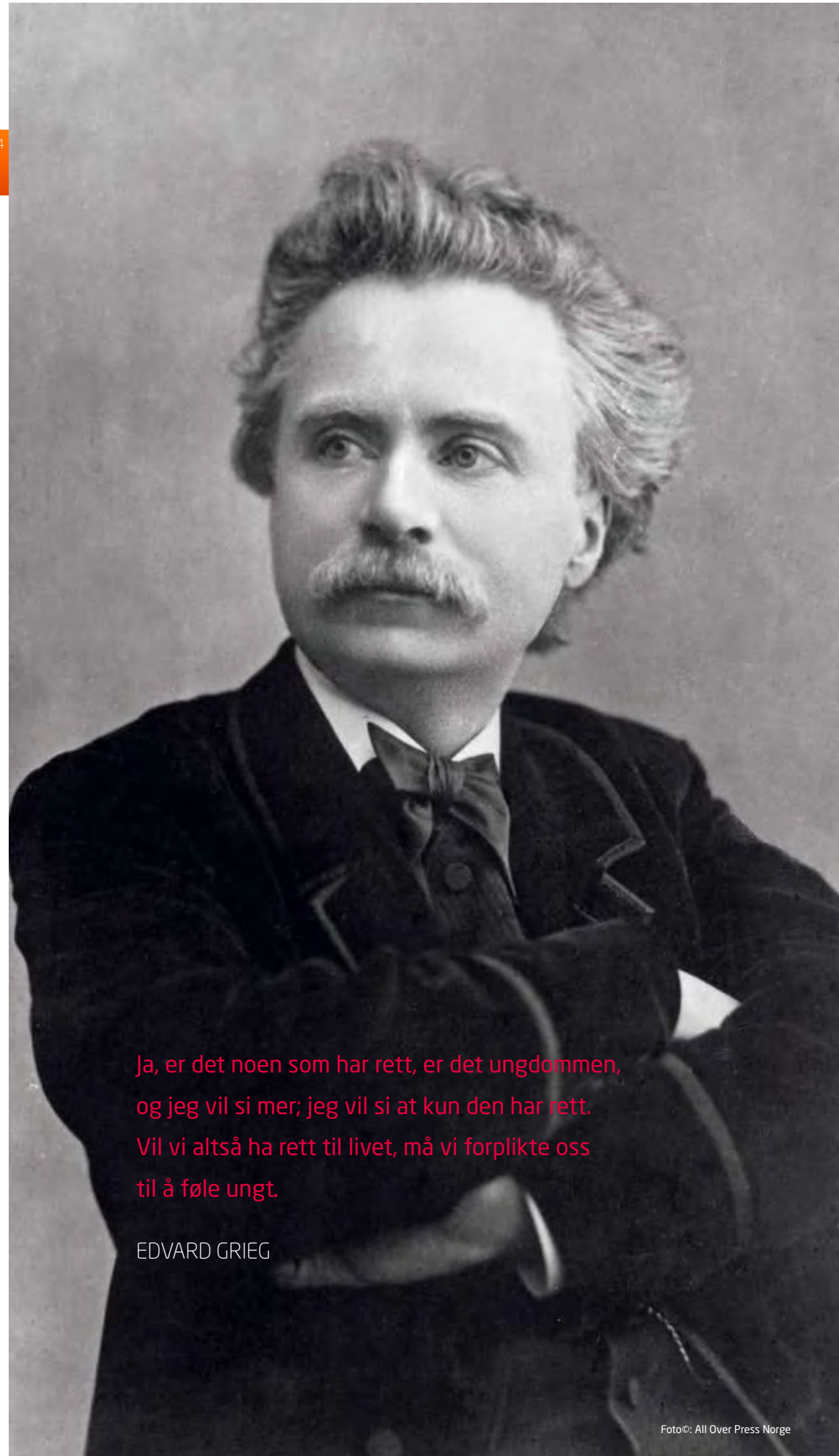
Tromsø Symfoniorkester

Solist: Sigurd Slåttembrekk

Dirigent: Rolf Gupta

Ja, er det noen som har rett, er det ungdommen,
og jeg vil si mer; jeg vil si at kun den har rett.
Vil vi altså ha rett til livet, må vi forplikte oss
til å føle ungt.

EDVARD GRIEG

Foto©: All Over Press Norge

GRIEG ANNO 2007, MED EVNE TIL Å OVERRASKE OG FORUNDRE

KOMPONISTEN, HUMANISTEN OG SAMPLEREN

Edvard Grieg døde i 1907. Nå i 2007 markerer vi dette ved å se på hans livsgjerning fra ulike innfallsvinkler. Gjennom de neste månedene blir vi invitert til å møte Grieg og hans verk på vår egen tids premisser og gjennom vår egen tids kritiske ører og øyne, og til å stifte nærmere bekjentskap med hans mindre kjente stykker. Hundre år etter Griegs død vil vi dermed få en litt annen Grieg, en Grieg anno 2007, med evne til å overraske og forundre.

Vi tror vi vet hvem han var: En romantiker som forsøkte å male norsk natur, norsk folkeliv, norsk historie og norsk folkepoesi i toner. En komponist som gjennom kontakten med tradisjonsmusikken skapte et nytt og enestående harmonisk perspektiv i europeisk kunstmusikk. En humanist som aldri glemte sin ungdoms drøm om at kunsten skulle nå ut til alle, med bud fra hjerte til hjerte.

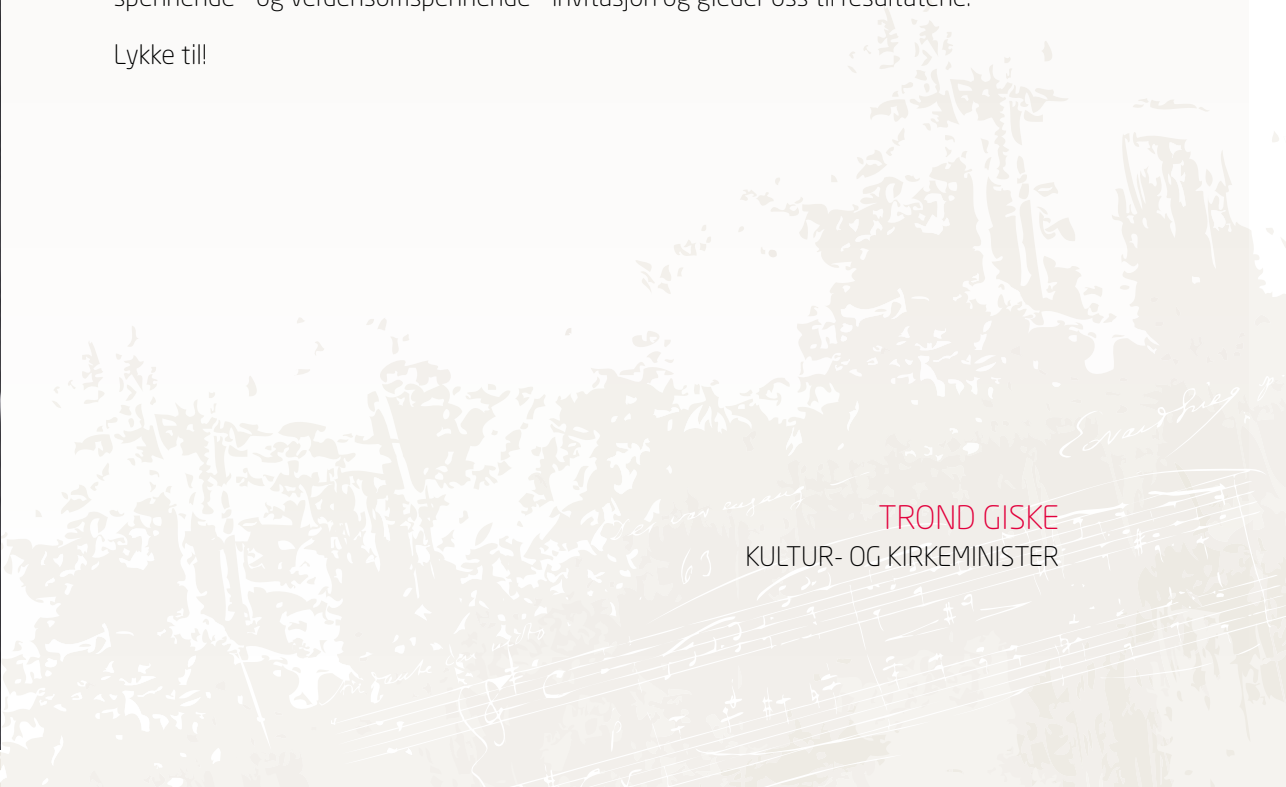
Hvem han vil være for oss i dag, vet vi ikke ennå. Gjennom Grieg-året inviteres unge musikere og kunstnere til å la seg inspirere av Griegs holdninger og handlinger og til å sette søkelys på mindre kjente sider ved arbeidet hans. Vi takker «Grieg 07» for en spennende – og verdensomspennende – invitasjon og gleder oss til resultatene.

Lykke til!

Foto: Bjørn Sigurdson/
Statsministerens kontor

TROND GISKE
KULTUR- OG KIRKEMINISTER

DE TRE STORE – IBSEN, GRIEG OG MUNCH, HVA VIL VI MED DEM I DAG?

Foto: Scanpix

ER VI BLITT FORBLINDET ved at deres navn til stadighet gjentas, og skygger deres liv og verk for betydningsfulle kunstnere av i dag? Burde vi heller la dem hvile i fred og ikke stadig terpe på hvor viktige der er?

Edvard Grieg sier selv: «Jeg innrømmer fullstendig at vi lever i en kunstnerisk "tynn", tid, men vi som nå eldes, vi skal huske på å være med på alt det beste ungdommen vil. Vi bør ikke bare leve i vår ungdoms idealer. Jeg tror overhodet ikke på dette gamle sludder med ungdommens idealer, dette med å bli sine idealer, sin ungdoms idealer tro. Så ville det jo ingen

utvikling være. Det jeg i livet har følt meg lykkeligst ved, det er når jeg har følelsen av å ha erobret om enn bare et ganske lite stykke ideal mer enn min ungdom. Herregud, det hele er jo en kamp fremad mot sannhetserkjennelse.»

Grieg 07 ønsker velkommen til et år der Grieg-arven og vår oppfatning av den kastes ut i dagens ideologiske og musikalske debatt og fører oss alle frem til en større erkjennelse om hva som er viktig og riktig!

HERMAN FRIELE
STYRELEDER GRIEG 07

EN OPPRIKTIG TONE

Foto: Thomas Brun

HVA ER DET MED GRIEGS MUSIKK som gjør at mennesker over hele verden stopper opp og lytter? Hva er det som fortryller og trollbinder? Er det hans enkle, vakre - ofte triste, men sterke tone? For Grieg var sannhet en ledestjerne i alt hans virke. Og kanskje er det det som rører oss? Det utilsørte og oppriktige?

Griegs musikalske og ideologiske budskap er vår største ressurs og en enestående inspirasjonskilde i arbeidet med markeringen for hans død i 1907. Men - dersom det skal ha noen mening å reise hundreårsmerker for betydelige kunstneres dødsdag, må det være mer enn pur begeistring,

- vi må fornye og stille spørsmålstegn ved vår egen forståelse av dem. Vi kan aldri oppleve komponisten og mennesket Edvard Grieg på samme måte som samtiden hans gjorde. Men vi kan undersøke hvordan ettertiden har forstått ham, og ikke minst kan vi forsøke å identifisere og utfordre de kollektive forestillingene som vår egen tid har om Edvard Grieg og hans samtid, og som uvegerlig klinger med når vi lytter til musikken hans.

Vi håper at Grieg-markeringen i 2007 må evne å kombinere og utvide kunnskapen og kjennskapen til Grieg og hans musikk med et engasjement, der året blir et springbrett for oppmerksomhet omkring nye og uventede uttrykk.

Vi takker våre hovedbidragsytere Kultur- og kirke departementet, eier og initiativtaker Bergen kommune, Hordaland fylkeskommune og Grieg Foundation. Vi takker de mange offentlige og private støttespillere, og spesielt for enestående og inspirerende samarbeid med Utenriksdepartementet. Takk til Nordlysfestivalen, Kristiansand Symfoniorkester og Tromsø Symfoniorkester som sammen med oss alle åpner portene for en nyskapende og spenstig markering for en liten herre som var like nyskapende og spenstig på sin egen tid.

RAGNA SOFIE GRUNG MOE
DIREKTØR GRIEG 07

VELKOMMEN TIL ÅPNINGEN AV GRIEG-ÅRET I TROMSØ

Foto©: Tromsø kommune

SOM ORDFØRER ER DET MED STOLTHET jeg kan ønske velkommen til nok et høydepunkt i kulturbyen Tromsø – nemlig åpningen av det store Grieg-året 2007. Edvard Grieg døde i 1907 og i år skal hans liv og musikk markeres over hele verden. Det er svært gledelig at denne åpningen blir lagt i forbindelse med et annet jubileum; nemlig 20-årsjubileet for Tromsøs egen Nordlysfestival. Vi ser fram til flere dager med et bredt spekter av kulturopplevelser her i nord!

Edvard Grieg er den norske komponisten som har hatt størst internasjonal betydning og anerkjennelse. Under åpningskonserten på Kulturhuset vil musikere fra Kristiansand Symfoniorkester, Tromsø Symfoniorkester og solister som Sigurd Slåttebrekk fremføre blant annet Griegs a-mollkonsert. Dette blir en opplevelse å se fram til, og bare en i rekken av mange store Grieg-opplevelser det kommende året.

Man skulle vel tro at en slik åpning ville finne sted i Griegs hjemby Bergen. I stedet falt valget på Nord-Norge og Tromsø. Å bli tildelt dette vertskapet var svært gledelig for oss, men ikke overraskende. Tromsø har alltid hatt nær forbindelse med Bergen, og her har vi huset Grieg-venner før!

Komponisten Adolf Thomsen, mannen bak «Å, eg veit meg et land», bodde i Tromsø og var organist i Domkirken gjennom mange år fra 1883. Bergenserne Grieg og Thomsen ble kjent gjennom Musikselskabet «Harmoniens» konserter i Bergen i den tiden Edvard Grieg dirigerte orkesteret og Thomsen var korinstruktør. Thomsen og Grieg sies å ha vært nære venner. Thomsen skal ha dedikert flere av sine musikalske verker til sin venn Edvard Grieg.

Det er i 2007 en stor glede å få ønske Grieg-venner, både fra Bergen og resten av verden, velkommen til åpningen av 100-årsmarkeringen for vår aller største komponists bortgang.

Ha en god åpning av et godt Grieg-år!

HERMAN KRISTOFFERSEN
ORDFØRER TROMSØ KOMMUNE

NORDLYSFESTIVAL I ET GRIEG-ÅR

Foto©: Nordlysfestivalen

DET ER ALLTID UTFORDRENDE å skulle skape en helhetlig og samtidig ny-skapende og utfordrende festival. Det har Nordlysfestivalen fått oppleve i arbeidet frem mot sitt 20. år. Derfor valgte vi selve 20-års jubileet som tema. Det ga oss handlingsrom.

Men så ble vi lykkeligvis utfordret og invitert av ildsjelene bak Grieg 07. Og da så vi jo at vår alles kjære Grieg allerede var «på plass» i programmet gjennom flere program-elementer som binder vår festival fast til «samleren Grieg», til «the Grieg-force» og til komponisten og humanisten fra Bergen.

Her hadde vi jo allerede klart et historisk symfonisk samarbeid mellom Kristiansand og Tromsø, og dermed var tanken om at «nord og sør favner Grieg» den aller mest naturlige.

Vår åpningskonsert fokuserte på den humanistiske ideen om samvær rundt bålet uttrykt gjennom «Det elektroniske leirbålet». Og MiN-ensemblet var allerede valgt ut til å representere i Grieg-året.

Til overmål fant vi den lange historiske linjen mellom Grieg og byen Tromsø representert ved det musikalske samarbeid mellom Adolf Thomsen og Grieg.

Nordlysfestivalen og Tromsø by er glade og stolte over å være vertskap for starten på 100-års markeringen for Griegs død. På denne måten håper vi også at vi bidrar til å gjøre arven etter den store tonedikteren kjent og kjær for enda flere.

ULF JENSEN
DIREKTØR NORDLYSFESTIVALEN

OM PROGRAMMET

Den offisielle åpningen av Grieg-året åpner med det siste verket Grieg komponerte før han døde, *Fire salmer*, op. 74 og avsluttes med et av hans bejublete ungdomsverk, den stor-slåtte pianokonserten i a-moll, op. 16. At konserten legges til Mozarts fødselsdag (27. januar), er egentlig tilfeldig, men vi har stor grunn til å tro at Grieg ville sette pris på dette tilfeldighetens lykkespill. For Grieg var Mozart den største. Mens Grieg omtaler Bach, Beethoven og Wagner som «heroer» og viser til «menneskeåndens dybde og energi», så omtaler han Mozart enda høyere: «At tale om Mozart er som at tale om en gud». Og kanskje har det også vært et av Griegs mottoer i hans eget komponistvirke, ordene han brukte om Mozart: «Leve den kunst, der målende de høieste høider og de dypeste dybder, alligevel bevarer - barnet! Leve den uforlignerlige mester som lærte os at elske dette barn!»

EDVARD GRIEG FIRE SALMER, OPUS 74

Edvard Grieg avslutter sin opusliste på 74 numre med *Fire salmer for blandet kor og baryton solo*. Et mesterverk med røtter i folke-musikk og gamle religiøse salmetekster og med et uttrykk som både var grensesprengende og moderne. Det er første gang Grieg griper til rent religiøse tekster og melodimateriale i så stort omfang som her. Grieg henter melodiene fra Lindemans *Norske Folkeviser* og i dagboken sin skriver han 15. september 1906: «De er så skjøn, disse Melodier, at de fortjener at bevares i Kunstnerisk iklædning».

Grieg har et anstrengt forhold til kirken. Det er ikke så mye det religiøse han reagerer mot, men mer den maktarroganse som Grieg opplever at kirken og dens menn utøver. Grieg opplever kirkens dogmer og presteskapets manglende kompetanse og integritet som en rød klut. For Grieg er det nestekjærligheten som betyr mest: det å ha omtanke for andre. Griegs anti-autoritære engasjement viser seg gjennom en

rekke brev og artikler og ikke minst gjennom veldedighetskonserter til gode formål. Han støtter både kjente og ukjente med pengegaver - oftest i det skjulte. Hans store engasjement når urett rammet andre, er åpenbar: Om kolleger fikk dårlig behandling, sto han opp til deres forsvar. Likeså er han ualminnelig raus med heder, oppmuntring og ros til kolleger.

Om salmene skriver Grieg i dagboken: «Disse små Arbejder er det Eneste, min elendige Helbred har tilladt mig i Løbet af Sommermånederne. Denne Følelse: «Jeg kunde, men jeg kan ikke», den er fortvillende. Forgjæves kjæmper jeg mod Overmagten og må vel nu snart give helt tabt.»

Når han setter kunstnerisk sluttstrek med *Salmene*, er det i og for seg en selvmotsigelse. *Salmene* representerer ingen avslutning, men heller en åpning mot nye klanger og nye tanker - en ny tid.

Vokal Nord, under ledelse av Ragnar Rasmussen, fremfører to av de fire salmene. «Jesus Kristus er opfaren» er en vekselsang mellom en baryton-

solist og kor, men den blir her fremført med en kvinnelig folkesanger som solist, Unni Løvlid. Tilknytningen til folkemusikkens kilder blir dermed styrket. «I Himmelen» blir gjort slik «det står skrevet»; med barytonsolist. Her smelter Griegs frodige harmonikk sammen med tekstens lovprisning av himmelens herlighet til en vakker hymne.

MAJA RATJKE SOLO

Når Maja Ratkje entrer scenen i kveld, er det både som utøver og som en personifisering av det verket hun skal fremføre. Hennes hoved-instrument er stemmen; hun er blitt sammen-lignet med alt fra Donald Duck til Diamanda Galas, Kathy Berberian og Bobby McFerrin, men først og fremst har hun skapt et uttrykk som er hundre prosent hennes eget. Det mest åpenbare hun har til felles med Grieg, er at de er omtrent like høye. Ellers lover Ratkje at Grieg blir å høre også i hennes noe spesielle tolkning av en svært så kjent sang.

EIVIND BUENE SEPTEMBER

En av Griegs kolleger av i dag, Eivind Buene, skrev i fjor operaen *September* over en av Griegs viktigste samarbeidspartnere, Henrik Ibsen, sitt skuespill *Hedda Gabler*. Operaen hadde premiere i Bodø 9. august 2006 og var et bestillingsverk i anledning Ibsen-året. På kveldens program fremføres operaen konsertant i en noe revidert versjon.

Hedda Gabler blir fremstilt av to sangere, et valg som springer ut fra ønsket om å nærme seg kompleksiteten i Hedda-skikkelsen. Eivind Buene skriver selv at stykket «er et portrett av en kvinne i duell med seg selv»: Hedda Gabler lever i spennet mellom ulike syn på verden, mellom fortid og nåtid, mellom virkelighet og

illusjon. Stilt ansikt til ansikt med grunnvilkårene i sitt liv har hun valget mellom å oppsøke en skremmende frihet eller å opprettholde den idyllen hun lever i. Hun dveler stadig ved dette at hun er dømt til å leve med seg selv, med sin egen komplekse personlighet. Hun elsker seg selv med en nærmest erotisk intensitet, samtidig som hennes selvforakt er grenseløs.»

Det musikalske språket beveger seg i et vidt register der ett ytterpunkt utgjøres av kaotiske og aggressive strukturer og et annet av nostalgiske, nesten tonale vendinger. Musikken i *September* kretser også rundt spørsmålet om skjønnhet, skriver Buene. «I hvilken grad klarer nåtidens musikalske ytringsmåter å erstatte den "gamle" musikkens emblematiske og ikoniske uttrykk for skjønnhet? Og i hvilken grad rommer den muligheter for emosjonell differensiering og flertydighet? *September* behandler disse spørsmålene ved å sidestille svært forskjellige musikker innenfor det samme helhetsuttrykket.»

Tittelen «September» er beskrivende for temperamentet i musikken: I september eller tidlige høstdager er dagene kjølige og klare, og det ikke er tvil om at en enda kaldere tid er i anmarsj. Samtidig ligger de siste restene av sommer i luften som den vage sødmen av et minne.

Det kan nevnes at Edvard Grieg døde 4. september.

ROLF WALLIN ACT

Act fra 2004 er det første rene symfoniorkester-verket Wallin skrev på tretten år. Wallin forteller at han valgte å skrive om samarbeid: «Om kraften i samhandling mellom mennesker. Og om fart.»

«I en tid hvor konkurranse dominerer alle sider ved menneskelig aktivitet er det godt å bli minnet om at helt fra mammutjaktens tider til dagens kompliserte samfunn, er grunnlaget

for menneskehetens suksess vår evne til å samarbeide», sier Wallin.

Og utgangspunktet er nettopp den store og avanserte grad av samhandling et symfoniorkester representerer: For Wallin er et av de mest forunderlige eksempler på menneskelig samarbeid akkurat symfoniorkesteret, hvor 100 toppkvalifiserte og høyst individuelle musikere samspiller som en enorm klingende organisme, som omformer de rigide prikkene og strekene i partituret til levende, bevegende og foranderlige klangkatedraler. Wallin har spurt seg selv: «Hvordan kan denne store, vakre musikalske organismen handle i mitt sinn?» I løpet av de ti minuttene stykket varer, lar han orkesteret samle alle sine krefter, slik at det kan oppdage hvordan musikerne best kan samarbeide. På denne måte oppnår musikken til slutt en drivkraft som sender den pulserende inn i de siste kollektive bølger av bevegelse fremover.

Dette er Wallins løsning på det kunstneriske problemet Grieg skisserer i sin dagbok 7. august 1865: «Men - også i min kunst kunne jeg ikke unnlate å søke et uttrykk for den ville musikk i havets brusen, akk det var forgjeves. Jeg følte til bunns umuligheten av å bringe denne kjempeakkord i toner. Det var i denne susen og brølen noe så uendelig at det forekom meg formastelig et øyeblikk å dvele ved tanken om å kunne gjengi den. Dog, også her fant jeg trøst: Ikke den materielle virkning, men refleksjonen av de følelser den oppvekker, er det kunstnerens oppgave å gi, og gjøres dette med genialitet, er inntrykket like guddommelig tross den mangel på massevirkning som er naturens egen.»

NILS HENRIK ASHEIM GRIEGS AKKORD

Nils Henrik Asheim skrev *Griegs Akkord* i anledning Grieg-jubileet i 1993. Stykket tar utgangspunkt i en frase fra Solveigs sang, fra Edvard Griegs musikk til Peer Gynt. Den karakteristiske fallende harmonikken i denne frasen har inspirert Asheim til å skape denne studien for messingblåsere og harpe. Akkordene går så å si forbi i langsom kino, og legges over hverandre slik at de skaper nye klanger. Vi hører også det lille tretoner-temaet som noen kaller for «det griegske ledemotiv» og som også går igjen i for eksempel klaverkonserten. Asheim har laget en nyrevidert versjon av verket til Grieg-markeringen i 2007.

EDVARD GRIEG KLAVERKONSERT I A-MOLL, OP 16

Da Edvard Griegs klaverkonsert i a-moll, op.16, ble uroppført i København i april 1869, var den 25 år gamle komponisten ikke til stede på konserten. Han var travelt opptatt med sine mange gjøremål i Kristiania, der han for det meste hadde sitt virke fra 1866 til 1877.

Grieg var ikke så produktiv som komponist i disse årene. Imidlertid kom det enkelte verker fra hans hånd, og sommeren 1868 reiste han til Danmark med sin hustru Nina og deres noen måneder gamle datter, Alexandra, for å ta fatt på arbeidet med et verk for klaver og orkester. Sammen med sine venner, den danske komponisten C.F. Emil Horneman og den norske komponisten og pianisten Edmund Neupert, tok han inn på Mothsgaard i Søllerød nord for København. I et lite gartnerhus fikk han ro og fred til å komponere. Den danske gjestfriheten og samværet med musikervenner var til stor inspirasjon. Her, langt borte fra trivialitetene i Kristiania, og med en fruktbar dialog med Neupert, som verket ble tilegnet,

Foto©: O. Væring Eftf. AS

får mesteparten av klaverkonserten sin utforming. Dette er Griegs største oppgave hittil, og konserten er også hans internasjonale gjennombrudd.

Verket følger konsertformens tradisjonelle oppbygning med tre satser. Allerede i første sats kan man spore de «norske» trekkene, med friske hallingrytmer. Andre sats har et mer poetisk preg og blir en kontrast til danserytmene som kommer tilbake i tredje sats. Her imiterer Grieg hardingfela og bruker den tredelte springrytmen. De tomme kvintklangene skaper også assosiasjoner til folkemusikken.

Vinteren 1869–70 oppholdt Edvard og Nina seg i Roma. Her møtte han Franz Liszt, som uttrykte sin begeistring for klaverkonserten. Under en sammenkomst imponerer Liszt ham med å spille gjennom hele verket rett fra bladet. Grieg beskriver denne hendelsen i et brev til sine foreldre:

«Winding og jeg var meget spent på om han virkelig ville spille min konsert fra bladet, jeg for min part holdt det for en umulighet. Liszt derimot oppfattet saken helt annerledes...

Og så begynte han. Og etter hva han nu presterte, sier jeg at i denne retning kan intet høyere tenkes – kadensen, som er noe av det teknisk vanskeligste, spilte han fullendt... Til sist sa han, idet han rakte meg boken: "Hold frem som De stevner. Jeg sier Dem, De har evner til det, og – la Dem ikke skremme!" Dette siste har for meg uendelig betydning. Det er noe jeg vil kalle innviet i det. Mang en gang når skuffelser og bitterhet kommer, vil jeg tenke på hans ord, og erindringen om hin stund vil ha en forunderlig makt til å holde meg oppe i motgangens dager, det håper jeg forvisst.»

Edvard Grieg

MEDVIRKENDE

Foto©: Vokal Nord

VOKAL NORD

Vokal Nord er et ensemble som har markert seg sterkt både nasjonalt og internasjonalt de siste årene. Koret har vunnet en rekke priser, blant annet 1. pris i kammerkorklassen og i klassen for flerkorig repertoar i 42. Concorso Internazionale di Canto Corale, Gorizia – Italia. Vokal Nord spilte sommeren 2003 inn CD-en *Advenio* sammen med Karmelittnonnene i Tromsø.

Vokal Nord har tidligere gjort seg bemerket gjennom deltakelse på Telenor Bedrifts prestisjetunge julekonsertturne i Nord-Norge sammen med artister som Terje Tønnessen, Stig Nilsson, Aage Kvalbein, Tore Brunborg, Caitriona Yeats, Kjersti Holmen osv.

RAGNAR RASMUSSEN dirigent for Vokal Nord

Ragnar Rasmussen er utdannet kirkemusiker ved Musikkonservatoriet i Trondheim og har hatt studieopphold i korledelse hos blant andre Eric Ericson og Stefan Sköld. Han har gjennomført International Masterclass i orkesterdirigering med Colin Metters, professor ved Royal Academy of Music.

Rasmussen er i dag 1. amanuensis i korledelse ved Nordnorsk musikkonservatorium, Høgskolen i Tromsø. Rasmussen har gjestet og dirigert et stort antall kor og flere orkestre i inn- og utland. Han har blant annet dirigert Tromsø symfoniorkester og Det serbiske radiosymfoniorkesteret. I 2007 står Det latviske statskor (april) og Slovensk radio og TVs symfoniorkester (november) for tur.

Foto©: Geir Stokken

UNNI LØVLID folkesanger

Unni Løvlid inntar scenen alene og bruker ikke lang tid på å hente publikum med seg inn i et av sine soloprogrammer, som er båret oppe av smittende formidleglede og store kunnskaper om tradisjonsmusikk, både norsk og internasjonal. Dette feltet graver hun ustopelig i, og det mangslungne materialet hun finner, deler hun gavmildt med alle sine publikummere.

Hun ble nylig utropt til Årets folkemusikkartist 2006 og er den første artisten som har fått denne utmerkelsen. Unni Løvlid ble tidlig lagt merke til, blant annet da hun vant A-klassen ved Landskappleiken i 1996. Hun var den første som tok hovedfagseksamen i utøvende tradisjonsang ved Norges musikkhøgskole i 2002. Hun har undervist ved Ole Bull Akademiet og ved Norges Musikkhøgskole, og har gjort flere plateinnspillinger. Med trioene Fjøggl og Rusk har hun utvidet tradisjonsmusikkens grenser i retning samtidsmusikken.

Unni Løvlid søker stadig nye veier i musikken sin, nye musikermøter, nye samarbeidsformer. I krysningspunktet mellom tradisjon og fornyelse står en sjeldent mangesidig artist, en utøver med en kunstnerisk uro som stadig driver henne på leting videre.

Foto©: Nina Reistad

BÅRD BRATLIE baryton

Bård Bratlie har studert hos Folke Bengtsson og Svein Bjørkøy ved Norges musikkhøgskole i Oslo, med særlig vekt på musikk fra det tyvende århundret. Han har medvirket som solist ved en rekke kirkemusikalske verker, som Bachs *Matteuspassjonen* og *Juleoratoriet* i tillegg til flere kantater, Mozarts *Kroningsmesse* og *C-mollmesse*, Haydns *Skapelsen*, Händels *Messias* og Dettinger *Te Deum*, Faurés og Duruflés *Requiem* samt Griegs *Fire Salmer*, for å nevne noe. Bratlie har medvirket ved flere urfremføringer og nyere verker som Blachers *Abstrakte Oper*, *Matteuspassjonen* av Varen Ugland, *Eight Songs for a Mad King* og som Napoleon i Nils Rønsholts opera *Inside your mouth-sucking the sun* i Oslo, Stavanger og Bergen. Som ensemblesanger har han bred erfaring blant annet fra Det Norske Solistkor med omfattende konsertvirksomhet.

Foto©: Carl Abrahamsson

MAJA RATKJE

komponist/artist

Maja Solveig Kjelstrup Ratkje, avsluttet sine studier i komposisjon ved Norges musikkhøgskole i 2000. Musikken hennes er blitt hørt over hele Europa i tillegg til i Japan, Kina, Canada, USA og Russland. Musikken hennes er blitt fremført av blant andre Oslo Sinfonietta, Kringkastingsorkesteret, Arve Tellefsen, Cikada, Vertavo-kvartetten, SPUNK, Frode Haltli og POING. Hun mottar stadig bestillinger over hele verden, og hun har fått en rekke priser, blant annet Edvard-prisen to ganger for kate-

gorien «Årets verk». I 2001 ble hun den første komponisten som fikk Arne Nordheim-prisen.

Ratkje er aktiv både som sanger/vokaltøver og som lydkunstner. Som utøver er hun kanskje mest kjent som en fjerdedel av improvisasjonsensemblet SPUNK, oppkalt etter et ord som Pippi Langstrømpe finner på uten å vite hva det er. Hun har samarbeidet med en rekke utøvere, blant andre Lotta Melin, Jazkamer, POING, Island Dansekompagni, Odd Johan Fritzøe, Øyvind Berg og Jaap Blonk. Ratkje har fremført sine komposisjoner for film, dans og teater. I 2003 hadde hun hovedrollen i sin egen opera basert på tekster fra Nag Hammadi-

biblioteket. I 2005 fremførte hun sitt første store verk for orkester, bestilt av Radio France.

Chicago Reader skriver at Ratkje er «en av de mest oppsiktsvekkende sangere på jorden», og i tidsskriftet The Wire skriver Keith Moliné: «Enhver som har sett eller hørt Ratkjes fremførelser vil skjønne hvilken fremragende musiker hun er, og at hun strekker de ekspressive grensene for stemmen, både når det gjelder teknikk og teknologi... Hennes uttrykk er både sprudlende og inkluderende; en energisk reise for dem som er nysgjerrig nok til å kikke fram fra teppet av mainstream middelmådighet.»

ROLF WALLIN

komponist/artist

Rolf Wallin er en usedvanlig allsidig musiker, som ikke bare har avslørt seg som en av Nordens ledende komponister av i dag, men også som performance-kunstner og i sin tidligere karriere som trompetist i ensembler som spente fra tidligmusikk til eksperimentell jazz og rock. Som komponist kombinerer han fritt data-genererte systemer og matematiske formler med intuitive tilnærminger, og de komplekse og samtidig plastiske teksturene i hans musikk minner om komponister som Xenakis og Ligeti. Wallins verkliste inneholder både instrumentale og elektroakustiske verk, absolutt musikk og scenemusikk. Hans stadige kryssing av genre-grenser og stiler har resultert i en rekke vellykkede kryssbefruktninger.

Wallins senere verker har konsolidert hans internasjonale anseelse, noe som har resultert i flere bestillinger og fremførelser. I 1998 mottok han Nordisk Råds Musikkpris for sin klarinett-konsert.

I tillegg til hans mange orkester- og kammermusikkverk har Wallin komponert en rekke medieværk (som det populære performance-stykket *Scratch* for ballong og *Yo* for computer og controller-dress), og skapt elektroakustisk musikk for flere av Norges fremste samtids-dansensembler, koreografer og billedkunstnere.

Foto©: Eli Berge

Til tross for allsidigheten i Wallins komposisjoner, er alle hans verker, enten det er performance eller systembaserte komposisjoner, karakterisert av hans fascinasjon av alle typer bevegelser som påvirker mennesket så vel som naturen.

MARIANNE E. ANDERSEN

mezzosopran

Marianne E. Andersen, Oslo, er utdannet ved The National Opera Studio og The Royal Academy of Music i London, hvor hun gikk ut med høyeste utmerkelse. Hun har videre studert med Vera Rozsa i London, Ileana Cotrubas i Frankrike, Kari Frisell og Ingrid Bjoner. Etter sin debutkonsert i Universitetets Aula i 1995 har hun sunget med Norges ledende orkestre og opptret jevnlig i utlandet. Hun har gjestet store internasjonale festivaler. Hennes innspillinger inkluderer den kritikerroste *Matteuspassjonen* av Trond Kverno. Hun høstet strålende kritikker for sin tolking av hovedrollen i Hauglands opera *Hulda og Garborg*, skrevet spesielt til henne.

Foto©: Ad Musica

MONICA DANIELSON

mezzosopran

Monica Danielson er fra Göteborg og er utdannet ved Göteborgs Musikhögskola og Göteborgs Operahögskola. Hun har hatt operaroller ved blant annet Göteborgsoperaen, Värmlandsoperaen og Musikkteaterverket i Bodø. I tillegg til store operaroller synger hun også musikal, oratorier og messer. Hun er dessuten en hyppig solist med orkestre og kammerensembler. På sitt repertoar har hun *Pierrot Lunaire* av Arnold Schönberg og *Le Marteau sans Maître* av Pierre Boulez; regnet blant de store verkene fra det 20. århundre. Monica Danielson har mottatt en rekke stipender og utmerkelser.

Foto: Scanarts Management

SIGURD SLÅTTEBREKK

pianist

Sigurd Slåttembrekk har begeistret anmeldere i verdenspressen med sine innspillinger av klavermusikk av Ravel og Schumann, gitt ut av Simax. Men denne unge norske pianisten er ikke bare et typisk produkt av musikkhøgskole-drivhuset. Han er en kreativ tenker med evne til å se på musikk i en videre sammenheng.

Slåttembrekk er født i Stavanger i 1968 og studerte ved Norges musikkhøgskole med Einar Steen-Nøkleberg og ved Juilliard School of Music i New York. 1991 ble han utvalgt som «Årets debutant» av Rikskonsertene, og så begynte det som tegnet til å bli en typisk høyprofil-karriere.

I 1997 bestemte Slåttembrekk seg for å ta en pause fra turné-livet og trakk seg tilbake fra konsertvirksomheten. Samme år ga Simax ut hans Ravel-CD, som ble beskrevet som «en

usedvanlig god plate» (Schwann Opus) og «blant de store tolkninger» (American Record Guide). Platen vant også den ettertraktede Spellemannprisen. Og så forsvant Slåttembrekk.

Til musikkverdenens store lettelse meldte Slåttembrekk sitt comeback i 2002, med en solokonsert med musikk av Schumann under Oslo Kammermusikk Festival og en Schumann-innspilling for Simax som har utløst uvanlig begeistrede omtaler i internasjonal fagpresse: «en av de mest bemerkelsesverdige Schumann-innspillinger jeg har hørt» (BBC Music Magazine). Denne omtalen ble nylig fulgt opp av International Record Review. Etter å ha sidestilt Slåttembrekks Ravel-innspilling med Rubinstein, Cortot, Michelangeli og Gieseking, gir anmelderen en begeistret analyse av Schumann-innspillingen og karakteriserer den som «denne åpenbaring av en innspilling».

Etter sitt fravær fra konsertpodiet har Sigurd Slåttembrekk spilt færre konserter enn tidligere i karrieren, men de er av den grunn kanskje enda mer verdsatt enn før, slik tilfellet var da han høsten 2005 fremførte Griegs Klaverkonsert med Oslo Filharmoniske Orkester, med en personlig og dyptloddende tolkning. Hans nye innspilling av samme konsert med OFO (Simax) er omtalt av internett-magasinet ClassicsToday som «so exceptional that it will make you forget about any others...The performance is replete with fresh touches that will make you hear the music anew.»

ROLF GUPTA

dirigent

Rolf Gupta er sjefsdirigent for Kristiansand Symfoniorkester og Norsk barokkorkester og har tidligere vært sjefsdirigent for Kringkastingsorkesteret.

Guptas repertoar er bredt i omfang, og inkluderer musikk fra Bach, Beethoven og Brahms via Sibelius og Stravinskij til Ligeti og Lindberg. Gupta dirigerer orkestre over hele verden og har i den siste tiden jobbet med Sveriges Radio Symfoniorkester, Den Norske Opera, Radio France, BBC Symfoniorkester, Göteborg symfoniorkester, Lahti symfoniorkester og Oslo-Filharmonien.

Gupta har samarbeidet med en rekke fremstående komponister, som Luciano Berio, Magnus Lindberg, George Benjamin, Peter Maxwell Davies og ikke minst Hans Werner Henze. Gupta har ledet flere urfremførelser av nye operaer i Norge, Finland og Nederland.

Gupta har nylig fått musikk-kritikerprisen 2006 for sin fremførelse av Beethovens symfoni nr 3, Eroica-symfonien, med Kringkastingsorkesteret.

Foto: Sussie Ahlburg

KRISTIANSAND SYMFONIORKESTER

Stiftelsen KSO – Kristiansand Symfoniorkester har en lang historie. Det begynte i 1818 ved etablering av brigademusikken i forsvaret. Hundre år senere, i 1919, ble Kristiansand Byorkester stiftet. Dette var et amatør-orkester helt frem til profesjonaliseringen begynte tidlig på 1990-tallet ved ansettelse av heltidsansatte strykere. De profesjonelle strykerne spilte egne produksjoner under navnet Kristiansand Kammerorkester, under ledelse av Stephan Barratt-Due og senere Jan Stigmer.

I 2002 ble militærmusikken nedlagt og alle de profesjonelle orkestermusikerne i regionen ble pr. 1. januar 2003 fusjonert inn i et felles selskap: Stiftelsen KSO - Kristiansand Symfoniorkester. KSO har, som landets yngste profesjonelle symfoniorkester, valgt en fleksibel orkesterstruktur og opptrer hovedsakelig i form av ensemblene Kristiansand Symfoniorkester, Kristiansand Blåseensemble og Kristiansand Kammerorkester.

TROMSØ SYMFONIORKESTER

Tromsø Symfoniorkester ble stiftet i 1991 som en videreføring av Tromsø Byorkester. Stiftelsen har som målsetting å utvikle et orkester for hele Nord-Norge med et ensemble på minst 50 musikere. Blant landets seks profesjonelle symfoniorkestre er TSO det minste, med i alt 21 fast ansatte musikere på heltid og deltid. Det er godt samarbeid med det profesjonelle musikkmiljøet i landsdelen og landet for øvrig, og det engasjeres i løpet av sesongen et stort antall musikere, solister og dirigenter til ulike produksjoner. Orkesteret gjennomførte i 2006 i alt 32 produksjoner fordelt på 59 konserter for til sammen ca. 13 720 tilhørere.

Tromsø har et rikt og variert kulturtilbud og er kjent for sitt pulserende uteliv. Kultur er utpekt som satsningsområde for kommunen.

Orkesteret har en meget positiv utvikling og utvider nå sitt faste ensemble og administrative stab.

100-ÅRSMARKERINGEN FOR EDVARD GRIEGS DØD EN ANLEDNING TIL Å VITALISERE OG AKTUALISERE GRIEG-ARVEN

Grieg 07 er et aksjeselskap, stiftet av Bergen kommune i mai 2006, som skal initiere, koordinere og gjennomføre en nasjonal og internasjonal markering av 100-års minnet for Edvard Griegs død. Hovedmålsettingen for organisasjonen er å sikre og fornye interessen for hans musikk. For vitalitet og fremdrift, inviteres unge musikere og kunstnere til å la seg inspirere av Griegs holdninger og handlinger, både menneskelig og kunstnerisk.

Med stor respekt for og en grunnleggende tro på at Griegs musikk vil leve videre i mange generasjoner fremover, er det et mål at Grieg-året må bidra til at hans musikk og tanker prøves ut fra vår tids estetikk og samfunnssyn. Med dette som utgangspunkt presenterer Grieg 07 en

tredelt profil, som hver for seg og sammen har til hensikt å aktualisere og vitalisere Grieg-arven:

- HUMANISTEN GRIEG
- KOMPONISTEN GRIEG
- SAMPLEREN GRIEG

Grieg 07 ledes av et nasjonalt styre på ni personer med høy faglig kompetanse og med Herman Friele, ordfører i Bergen, som styreleder. Administrasjonen består av direktør Ragna Sofie Grung Moe og prosjektkoordinator Are Frode Søholt.

Markeringen har et budsjett på 11 mill kr. med Staten, Bergen kommune og Hordaland fylkeskommune som hovedbidragsytere. Utenriksdepartementet prioriterer Grieg-året 2007 som et virkemiddel i det utenrikskulturelle arbeidet.

Grieg hedres, spilles, omtales og diskuteres verden over, også i 2007. Selskapet Grieg 07 håper med programprofilene Humanisten, Komponisten og Sampleren, å inspirere til nysgjerrighet, debatt og begeistring over hva denne lille mannen gjorde og ikke minst muliggjorde! Grieg 07s initiativ utgjør bare en brøkdel av all Grieg-aktivitet i 2007. Totaliteten vil synliggjøres på nettsidene – grieg07.no og grieg07.com

Sentrale arrangement:

27. JANUAR
Offisiell åpningskonsert i Kulturhuset i Tromsø

15. JUNI
Griegs fødselsdag feires i Oslo og i Bergen

1. - 16. SEPTEMBER
Edvard Grieg Septemberfestival, Bergen

NOVEMBER
Oslo Strykekvartett: Grieg-festival i Oslo

Sentrale prosjekt:

«SLEPPET»
lydkunstprosjekt

GRIEG FORCE
unge musikere fremfører Grieg

LYDVERKSTEDET
lydkunstprosjekt for barn og unge

UNG GRIEG
NRK / Norsk kulturskoleråd
– ungdom spiller Grieg på radio

GRIEG BARNESANGBOK
samarbeid med Stavanger 2008

GRIEG 07 / RIKSKONSERTENE
Jazz-ensemblet PUMA, Henning Kraggerud,
fiolin og Bian Liu Nian (ehru)

TILBAKE TIL RØTTENE
norsk folkemusikk

AVGARDE
Konsertserie for ny musikk i Bergen

Noen få utvalgte prosjekt og konserter i inn- og utland har mottatt støtte fra Grieg 07.

ADMINISTRASJON

Administrasjonen består av direktør Ragna Sofie Grung Moe og prosjektkoordinator Are Frode Søholt. Organisasjonen engasjerer prosjektmedarbeidere i mindre stillinger, etter behov.

DIREKTØR RAGNA SOFIE GRUNG MOE

Ragna Sofie Grung Moe er utdannet musikk-lærer fra NMH, fagottist fra Conservatoire de Musique de Genève og Eastman School of Music (MM), og kulturadministrator fra University of Cincinnati (MA). Hun har yrkeserfaring som landsdelsmusiker i Nord-Norge, administrasjon for BFO (info), Griegjubileet 1993 (info), Bergen kommune (saksbehandler musikk og scene-kunst), Griegakademiet, UiB (underdirektør) og Edvard Grieg Museum, Troidhaugen og Siljustøl (direktør). Siden 2002 har hun vært styreleder i Jo Strømgren kompani.

PROSJEKTKOORDINATOR ARE FRODE SØHOLT

Are Frode Søholt er utdannet sanger ved Griegakademiet, UiB (hovedfag), supplert med fagene kunsthistorie, musikkvitenskap, kordireksjon, tverrfløyte og filosofisk estetikk. Han har yrkeserfaring som frilanssanger (opera og kirkemusikk), administrasjon: Gloppen kulturskule (rektor), Tromsø Symfoniorkester (produksjonsleder), Den Norske Opera (plankontoret). Han er kunstnerisk og administrativ leder for Gloppen Musikkfest.

Foto©: Thor Brødreskift

Andre medarbeidere i Grieg 07:

JØRGEN LARSSON
kurator - Sampleren

CATHRINE SEIM
prosjektmedarbeider

GUNTA VENGE
prosjektmedarbeider

IDA HABBESTAD
nettredaktør

HILD BORCHGREVINCK
redaksjonsmedarbeider

STYRET

HERMAN FRIELE
Styreleder. Ordfører i Bergen

INGRID MARIA HANKEN
Nestleder. Førsteamanuensis
og prorektor Norges musikkhøgskole

SIGNE BAKKE
Førsteamanuensis i klaver
ved Griegakademiet, UiB

SYNNE SKOUEN
Komponist

HILDE BJØRKUM
Festivalsjef Førde Internasjonale
Folkemusikkfestival

THERESE JEBSEN
Daglig leder Raftohuset

LORENZ REITAN
Seniorrådgiver Bergen Filharmoniske Orkester

SVEIN BERGE
Artist Røyksopp

INGEBJØRG ENGEL ASTRUP
Fylkeskultursjef
Hordaland fylkeskommune

”Kultur handler om selve livet”

(fra Nordnorsk Kulturhistorie)

Idrett og kultur har alltid vært viktige områder i SpareBank 1 Nord-Norges samfunnsengasjement. Som en aktiv nordnorsk bank ønsker vi å støtte idrett og kultur på alle nivå, stort som smått.

Kultur- og idrettsarrangementene er en viktig del av hjertet i vår langstrakte landsdel. Derfor støtter SpareBank 1 Nord-Norge slike arrangementer. En rik og levende kultur skaper trivsel og tilhørighet.

Engasjement skaper tilhørighet!

Vit at vi er der. **SpareBank 1 Nord-Norge**

STØTTESPILLERE

Grieg 07 takker sponsorer, støttespillere og bidragsytere som gjennom sin aktive støtte sikrer gjennomføringen av 100-årsmarkeringen for Edvard Griegs død.

HOVEDSPONSOR

Grieg Foundation

PROSJEKTSTØTTE

Yvonne og Bjarne Rieber

GC Rieber Fondene

V. Aase og J. F. Odfjells Stiftelse

Bergens Riksmålsforening

Norsk kulturfond

Norsk komponistfond

TAKK TIL

Edvard Grieg Museum – Troidhaugen

Bergen Offentlige Bibliotek,
Griegsamlingen

Norsk Musikkinformasjon

Porsgrund Porselænsfabrik

O. Væring Eftf.

Grieg 07 takker alle øvrige bidragsytere og samarbeidspartnere som bidrar med verdifull støtte til den offisielle åpningen av Grieg-året 2007.

HOVEDSAMARBEIDSPARTNER

GRIEG FOUNDATION

PROSJEKTSPONSORER

NORSK KULTURRÅD
Arts Council Norway

YVONNE OG BJARNE RIEBER

OFFENTLIGE STØTTESPILLERE

UTENRIKSDEPARTEMENTET

KULTUR- OG KIRKEDEPARTEMENTET

BERGEN KOMMUNE

HORDALAND
FYLKESKOMMUNE